

„Большевик“ колхозта ажыл-херектин байдалы

СЭКП Барынь-Хемчик райкомундан хемчег алыры
негетинин турар

Эрчи-Барыньтын Төвө-Хая шөлү.
Оруктуу ол-бо талааларында көк-көк
талдарып, кара-кара хараганнарлыг
ойнактарда чап-чаа тургузган хе-
паштер, кожа олургулап алган чу-
гаалаткан чүөе мышкаш, көстүп
турар.

— Машинанын чоругурун оожум-
надым көрөм, мында ситен кезип ту-
рар кижилер бар мышкаш-тыр, барып
көрсөтсөң—деп, эжимге санал кий-
дим. Чорун олдура көөрүксө, шы-
нап-ла оруктуу салайы талаларында
кижилер хөпшөн салып турар. Кү-
дөр нара ар бистер-биле көп учу-
рун. Ол болза ситен кезип турар.
№ 6 бригаданын бригадирин, колхоз-
тун ажил-агый эргелекчиси Боржак
Өтөк-өөд бейду.

Ол бригада ситен кезиледегиче
июль 10-да кирген. Оон соодагына
12 санын тырчы эрлер ажилдап
турар. Ситен белеткелинин бирги
хүнүнөн эгелеш, ук бригада бүгү
бригаданын мурнуу олурганга
чоруп, 5 хонуктап түнөө үндүргөш
тыпсып турар, шилчир Кызыл ту-
ту ол хондон салбын келген. Август
14-те бригада ситен белеткелинин
планын 93 хуу күөтсөткөн, а колхоз
инитин-биле чүгө 34 хуу.

Хол калдыры-биле ситен кезип
турар ол бригаданын кезигитери
Донгак Доржу, Кужугет Базыр-Садм,
Кужугет Чылабадай олар хуу норма-
зын 150—175 хуу күөтсөткөн келген-
нер. Мурнакча бригада планын ам
улавас ажыр күөтсөдир дөш
улам дүңгөнүшкенин ажилдап тур-
ар. Бир аяс өскө 5 бригадалар аш
О. Өтөк-өөдүн бригадасы мышкаш
шалышын ажилдап келген болза,
колхоз ситен белеткелинин планын
мынча-өскө долдур күөтсөдир шыдаар
ужурап турган.

ОРГАНИЗАС ЧОК ЭГЕЛЗЭН

Август 15-те ол колхозтун Шолук
хову аксында комбайннар аргетта-
рына чордуу. Бригадада 5 ком-
байннар бар. Олар шүтүү ажилда-
байн анаа-ла тургулаар. Чылабадай-
нын дөргө, хедер рамадары-сынган,
мотовилону хедерлер механисмер
урелген, тугулар чарылган ужурун-
да ол комбайннар ажилдаваткан.
Колхозтун комбайннар техникум
дуза көргүдөр машиназы сентелде
турар, артык көзөктөр база чок дөш
комбайнлар Саая Доржу, Хомушу
Матпа-Дамба болгаш өскөдөр-даа
кайгап олургулаар мындай болду.
Хемчег алыры сүмөлөш чоруту-
вус.

Август 17-де ол бригадага эрте-
гинин 10 шакта база катат чезип
кедизине, 5 санын турган комбайн-
нар ам 7 апарган болду. Сон тала-
зы-биле өскө-даа болза ажилды
темпинде шөлүт-ла өскөдөрлөшкөн
болбаан. Хундускунун 11 шакта чез-
дир чангыс-даа комбайн шөлө ажил-
дап үнөөн.

Уш хонуктун дүгүзүндө 7 ком-

байннар-биле чүгө 50 га арбай та-
вычалап кескен. Ол дөргө, чангыс
комбайннын дүндө кыдыр ажилы-
дыр. Ажилды шынары онза багай.
Мажак көчүт хей, тараанын сыын
20 сантиметр чедир өрү кестирип ту-
рар.

— Моң чылдаганын чогум чу-
ла?—деп, кол агроном аш В. На-
ташпотап болгаш мижнер аш
В. Давадан айтырып саздымыс.

— Комбайннар үргүчү үрелиш-
кинге таварып турар, артык ке-
зектерин колхоз баштаар чери баш
бурунгаар белеткеп албаан, чамдык
механизаторларнын талазындан
техниканы эки башкарып билбейде
болуп турар—деп олар харылаан-
нар. Подшипниктер, полотнолар, ре-
меньер, тугулар болгаш өскө-даа
артык кезектер-биле хандырынар,
деп механизаторлар чөптүг негеледе
тургузгаар, колхоз даргазы аш
К. Чамдык ажилып, херектенир,
колхозта чок-тур, боттарыңар тып
айланар дөш, тоовас дийип турар-
лар.

Комбайннар бригадаларында ажил-
дап турар механизаторларга таарым-
чалыг байлап тургустунаан: хонар
чер чок, чамдык хундерде кара шай,
лөбөт өскө чөмөр бербей келген.
Моң ужурунда комбайннар ажил-
дын кезекчилиг 7—8 шактар үе-
динде сосаткан, 8 километр аягы
черге чадап кылаштар ижуга та-
варып, эртен ажилга орайтап
көп турар.

Мычарга ол колхозтун баштаар
чери, партия эге организациязы дү-
жүт ажаап алышкынын амгызы
хөөрер организация чок чорудар, тех-
никамын дөшү күш-биле ажилдават,
механизаторларнын ажилдап, чурт-
таарында таарымчалыг байдалды
хандырыс чүөе болза, ажаап алыш-
кын уламдыгып, хайраан тараа чер-
ге калыры матат чок апарган.

КУШ-АЖЫЛДЫН ОРГАНИЗАСТААШКЫНЫ САНДАРГАЙ

Кайы-даа бригадаларда, ажилдап
турар кижилер черге хонас, аада-
рында көп хонар чорук ол колхоз-
та мырпай-ла чалып келет. Ме-
ханизатор кек-сула силостап турар
бригада (бригадир С. Сюрин) ажил-
га хундускунун 11—12 шакта үнүп
турар. Ол бригада силос салырынын
планын август 10-га чедир дөңгү-
ле 10,4 хуу чедирген.

Дүжүт ажаап алышкынын
уудутуганын стил чегенчиг. Кол-
хоз даргазы аш К. Чамдык контора-
га эртегинин 7 шакта кедир биле-
де кижилер чыгайын-ла эгелдер.
Колхоз даргазы бир холдунга тама,
өскө холдунга демир үжүк тулуп ал-
ган, кайнаар машиналар чорудар,
кымырга аш-чөм бөрү дугайында
чеширелде ат салып, ол хуу кыдыр
ажылды дугайында бригадирлерге
айтышкын берип турда-ла 9 шак

чедир, шаг-үе ычтар эртин турар.
Бир өвөс эртен кыдыр ажилды
кежээ ажил шагынын соода брига-
дирлер-биле дугуржуп, аш-чөм
түзөтүн баштаар чери база бир
кежигүнгө дагып турган чүөе бол-
за, мындай байлап турбас ийик.
Мал чөмөрлөң белеткелине бол-
гаш дүжүт ажаап алышкынын
хей санын кижигү хуу негетинин
турар. Ийдыг түрбүжө, колхозта аш-
ка хей санын күш-ажыл кылып
шыдаар кижилер ажилдап дөшп,
хүнүн-не бир чүк машиназын дол-
дур олуруп алган, колхоз төвү-биле
Кызыл-Мажалык аразында анаа-ла
шакылажып турар. Бо дугайын
колхоз баштаар чери, партия эге
организациязы болгаш кедээ Совет
эскерип билбес, ол таарымча чөк
байдал-биле эртегин турары кайтам-
чык.

КЕСКҮ АГИТАЦИЯ-ДАА, СОЦИАЛИСТИК ЧАРЫШ-ДАА ЧОК

Мал чөмөрлөң белеткелине бол-
гаш дүжүт ажаап алышкынын
чорударынын үезинде полит-массалыг
ажылды планын кылгаш, партбюро-
га балылаан. Иччарга ажилдааскан
кижилерден негезден ужурула, ол
план чүөтсөткөмөй, сазым кырды-
га артык.

Хөвү бригадаларында болгаш сүт-
барзан фермаларында чангыс-даа пла-
кат, агитхуудус, көргүзүп самбыра-
зы чок. Киномеханик чок дөш июль
1-ден эгелен колхоз төвүнө кино
көргүзүп кескан. Курунне кедээ
ажыл-агый продукттарын сазары-
нын планын оналгалаарын, оң гра-
фиктерин чүгө колхозтун уудуту
ажылдакчылары билер, а продук-
цияны бүдүрүп турар малчынар,
салычлар болгаш механизаторлар
билбес. Бригадалар, фермалар бол-
гаш түс-түс кижилер аразында со-
циалисттик чарыш организациятын-
маан. Моң ужурунда кымыр мур-
нап, кымыр сонуп турарынын дугай-
ындагы билдирмес. СЭКП рай-
комунун секретары аш О. Нурсат
чакыс тарылга үезинден эгелеш, бо
хүнүргө чедир «Большевик» кол-
хозго чоруктуу суртакчылап келген.
Ичулаажок бар чөтөстөрин чогуту
үезинде илердеп, ону чылдар дугай-
ында хемчег албаан адепттер.
Мындай дөш барымдаалып суртакчы-
лаар чоруктуу херөө бар бе?

Колхозтун ажил-агыйында бо бү-
гү чөтөстөрин кол чылдаганын киж-
илер-биле ажилдын кошканда,
ылганга партиялык-организастыг, по-
лит-массалыг ажилды сандаргай бай-
далды тургусканыда болуп турар.
Иччарга СЭКП-нин Барынь-Хемчик
райкомунун талазында «Большевик»
колхозта партия эге организа-
циянын чон ортузунга полит-ки-
жизмелдегил ажилын хандыр өрө-
нип көргөш, ону ажигдер дугайы-
нда чөккү үенин иштинде иштинир-
лел хемчеглер алыры негетинин ту-
рар.

Т. ТАЛГАНЧИК,

«Шынын» корреспондентизин.

КОЛХОЗТАРЖЕ АЪТТАНЫПКАН

Кызыл хоорай Советиниң бажынының чанынга хуннун-не
хөй кижилер чыгып турар. Ол болза бо чылдыг байлак дү-
жүдүн ажаап алыр болгаш күрүнге тараа садар планын өш-
ишанда күөсөдир талазы-биле республиканың колхозтары-
га, совхозтарына дуза чедирери-биле хоорайны ажилды
чоннары ажил-агыйларже чоруп турары ол. Оларның ара-
зында аныктап хөй.

Бо чуруктуу тырттырып турар хунде Даг-руда эргеле-
лиң коллективинден 20 кижиге Каа-Хем районун «Октябрь»
30 чылы колхозунда, республиканың төлөвиле эргелелиң,
ДОСААФ-тың коллективтеринден ол-ла районун «Буржун-
га» колхозунда, харылаачылар Би-Хем районун «Кы-
зыл тараачын» колхозунда чоруп турар.

ЧУРУКТА: хоорайны ажилды чоннарынын ажаап
алышкын ажилында дузалажыры-биле колхозтарже чоруп
турары.

Фото С. ФЕОКТИСТОВУУ.

АВТОТРАНСПОРТЧУЛАР— ДҮЖҮТ АЖААЛДАЗЫНГА

Чаа, чаагай дүжүт! Бо өскөтөр
бистерин кижигү бүтүзүгө өөрү-
чүт. Дүжүт ажаалдазы—бүгү улус-
тун херөө. Анаа кижирин дүжүтүп
болгаш харылаачылар херек.

Бо чылын Тываның хоулдарында
чаагай дүжүт үнгөн. Тыва Төрөн
чуртка 7,9 миллион пуд чаа дү-
жүтүп таразын бөр деп белеткен
хүлөжени алган.

Дүжүтүн салым-чолу чүгө ке-
дөзүн тараажыларынын, механизатор-
ларынын холдунда өвөс, харын ол
ышкыш автотранспортчуларын
илебейдир кижигезинде база
хамааржыр деп чүө билдирген.

Иччарга Тыва автотрестин
№ 1 чыгыш АТК-зынын чолвачылар
коллективин кедээ ажил-агыйда чү-
гула кампанын—дүжүт ажаалдазы-
нын ажилында илебейдир кижигезинде
кижир деп иштинирлөөн. Бо АТК
чыл бүтүрү-ле республиканын элөөн
хөй районнарынын дүжүт ажаалда-
зында илебейдир кижигезин турган.
Инитин-биле бо автожыл-агый-
дан 200 автомашиналар болгаш 45
көжүрүлүр өрткөн чылын Каа-Хем-
нин болгаш Таңдынын тараа шөлө-
дөргө ажилдап турган. Ажаалда үе-
зинде автоколхозлар 54 муң тона-
на, өң иштинде күрүнгөн тараа
шыгжамырында 24 муң 700 тона
тарааны сөөрткөн болгаш 43 муң
тона силос массазын дамылаан.

Каа-Хем районун колхозтарында
ажылдап турган чолвачыларнын эки
ажылды артык баштаар чөтөри,
партия организациялары улуг өр-
үшүкүзүн илереткенер. Иланга
«Коммунизмче орук» колхозка аш
Роберт Захаров уудуткан 20 кижиге
составтыг бригада күсүк сөз
дүгүзүндө 8 муң 400 тонага
ногаан силос массазын сөөрткөн. Ол
дөргө бир машинага 270 тона
оонажыр ужурап турда 400 тона
кыдыр күөтсөткөн ол-дур. Ком-
байннар шаннажы автома-
шина буруу-ле 300 тона тарааны
сөөртүп турган. 400 тонаны
сөөрткөн аш инитин-биле бо бри-
гада 8000 тонаны дамылаан.
Оон аягыда бо коллектив тараа ху-
дөш алыр пунктунга 100 тона
чаагай дүжүтү сөөрткөн. Бригада
кежигүтүр иштер Виктор Абро-
симов, Михаил Сельников, Сергей
Потылицын, Николай Бостенков,
Василий Романенко, Сарыглар Бо-
гар-оол, Иван Дмитриев болгаш оя-
лаа өскөлөр хөвү-шөдөргө бейик
бүдүрүчүлүг ажилдап, комбайн а-
ргеттарынын чангыс-даа шакта ма-
надып саздатпайн ажилдап турган.

Ол мышкаш «Октябрь 14 чылы»

Семинарлар

Кызыл хоорай Советинин күөсүк-
тик комитетинин организация-массалыг
ажылдынын планында август болгаш
сентябрь айларда хоорайнын квар-
тал комитеттеринин даргаларынын
болгаш оларнын оралатчыларынын
семинарларын белеткеп эрттерин
көрдүнгөн. Ийдыг семинарларын
ам түстүс эрттерип турар. Семи-
нарларга квартал комитеттеринин
ажылдынын дугайын, август болгаш
сентябрь айларда чорудар хемчег-
лерин чижек планын чугалажып
турар.

Август айла чурттакчыларын
хурдаларын эрттерип, школа на-
зылыг урууларын шүтүүнү школа-
га өрөдир хемчеглерин алыр, кай-

да-даа ажилдапайн турарларын дү-
жүт ажаап алышкынын болгаш
ситен белеткелинин ажилында кий-
риштер талазы-биле хоорукүс-
кемга дузалаар, хоорайнын чөкөк
делегезинде чурттакчыларын кал-
ба-биле кийриштер чижестиг
ажылдар квартал комитеттеринин
планында көрдүнгөн.

Кварталарын дөвискээринде
өрткө уур темчегерин, ары-шөвөр
чуртуну сагып турарын, кузуктар-
нын чөп ажилгалын хайгарар
көөр, күсүк иш таргалынын ас-
лазы-биле хемчеглерин болгаш өс-
кө-даа айтырылдарын сентябрынын
планында айткан.

М. ЧАМЗРЫН.

Темпизин дыка оожум

СЭКП-нин Эрчи райкомунун се-
кретары аш Ондарын бистид көр-
спондентизин-биле беседга чугаа-
лааны болза, районун колхозчу
иччилери инитиниң малынга бы-
жыг чөм-суурну тургузар дөш кы-
зымас ажилдап турарлар. Бо ай-
нын 20-те чедир район ситен белет-
кедин 20,4 хуу, силос салышкы-
нын 2,6 хуу күөтсөткөн. Колхозтар
талазы-биле алырга, инитиниң ма-
лынга быжыг чөм-суурну тургузары
дөш калбарган чарышка бирги чө-
н «Кызыл сылдыс» колхоз (даргазы
аш А. Борбаг-оол, парторганизация

секретары аш Р. Баткар) алган. Ол
колхоз ситен белеткээр планын ав-
густ 20-де 24,7 хуу аш 741 тона
ситен кезип, сарааттай алган.
Иити чөтө «Коммунизмче орук»
колхоз 260 тона ситени кезип ап,
планын 18 хуу күөтсөткөн алган.

«Кызыл сылдыс» колхозта Норбу
Мижит бригадирлөөн өөреникчилер
бригаданын бөдүзүп ситен кезер
оонадазын август 20-те чедир 48
хуу күөтсөткөн.

Ийдыг-даа болза, районун кол-
хозтарында малга чөм белеткелинин
темпизин ам-даа көчүгү оожум болуп
турар. Иланга малы-даа, ситен ке-
зөр шөвү-даа өскө колхозтардын
ыракта хөй «Чаа орук» болгаш
«Коммунизмче орук» колхозтарын
баштаар чөтөри, ылда партия, совет
органнар ситен кезип белеткээр
кампаниянын тергин харысаалга чөк
чорудуп турарлар. Чижээ, иити ма-
лы 50—60 муң баш чедип турар
«Чаа орук» колхоз ситен кезип бе-
леткээр планын август 20-те чедир
чүгө 19,4 хуу күөтсөткөн, а силос
салышкынын мынчага чедир эгеле-
вөөн.

Инитиниң малынга эки шынар-
лыг хөй ситен кезип белеткеп алыр
ажылдын районда улуг хожулаа-
шкын чоруп турарынын кол чыл-
даганы, ол чутуга ажилче колхозчу-
ларын күжүт калба-биле кийриш-
терин турарында. Бо хүнүргө
районда ситен кезиледегиче чүгө
380 ажыг кижилер ажилдап турар.
Бүгү районда хол калдыры-биле чү-
гө 74 кижиге ситен кезип турар. Ра-
йонун колхозтарында ситен кезиле-
дегиче 30 тракторлар, 14 трактор
дырбаштары, 34 аш машиналар,
24 аш дырбаштары ажилдап турар
хирелдеген. Август 15-тен 20-ге че-
дир 5 хонукта иштинде районда
ситен кезип белеткээр 3,1 хуу, си-
лос салышкынын дөңгүл-ле 2 хуу
негезинде колхозтар баштаар чөтө-
ринин, партия, совет организацияла-
рынын ижигезинде хундурдир ужу-
рап турар.

Ам үеде районда ситен кезиледе-
гиче дүжүт ажаап алышкынын бо
ийи улуг ажилдар кыдырылган.
Бо төрүс ажилды чоннарынын орту-
зунга партиялык-организастыг, полит-
массалыг ажилдарын партия органи-
зациялары улам дөңгүлдеп, техника-
нын, кижилерин дүжүт шын органи-
зациялап, ажилдын темпизин каш
дакыр дүргөдөдир шаг-үе негеп
турар.

Д. ЕНДАН.

Сылдыстарже орук

Шаанда ачам бир-ле натап
Чалыг согун чазап берген,
Терек ажыр
Сылдыстар дүмдүшүткөш,
Дээрди өңгөн ышкыш,
Амгыраар мен.
Ынчалза-даа өөрүшүм
Ындыг нончуг үр-дээ болбаан:
Эзир чүгүлүг,
Казылганнаан дая согун
Эмнен туруг ашпаз боорга,
Хөңүм калган.
Курбустуглар дугайында
Хуулгаазын төлдөр динчап,
Маадырларнын

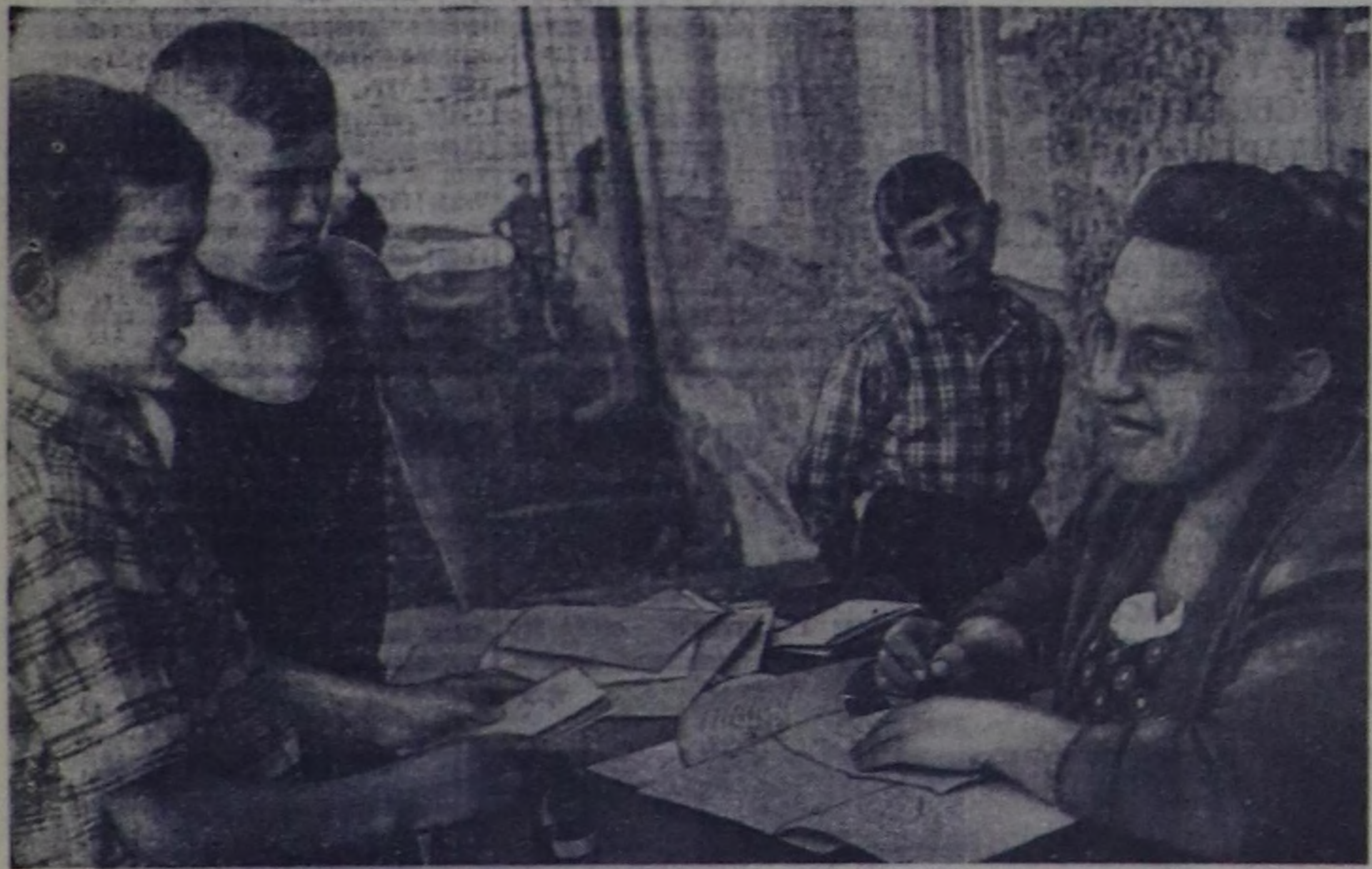
Чазын баткан үер ышкаш,
хайныр чүзүл? —
Эрес сөрүм
дынын туткан,
Эртем-билит
чалгын болган
Совет гений
сылдыстарже орук кезеп,
Согуналдыр
космостува умжункадыр.
Хуулгаазын төлдө ышкаш,
Курбустуге орун баштаан
Магаданчыг,

Чере,
Дээрге умжуканын
Мага хандыр
топтап дымкан,
таалаар мен.
Ынчалза-даа магадалым
Ындыг нончуг үр-дээ болбаан:
Солаңгылап,
Дээрже үнер орун турбаан,
Сенуургалым, кылпаан от лег,
өмүп чөраан.

Бачым эвес шөлөң шакта
Фантастиктиг номнар номчуп,
Маадырларнын
бөртээзиниң оруун иштеп,
Марска-даа
баштап четкен чоргуулар мен.
Ынчалза-даа аян-чорун
Ындыг нончуг үр-дээ болбас:
Носмос үнмез,
чөримде бо хөвээр боорга,
Хомудалым хооруп чадап,
падым көөр мен.
Алдан харны мынчаар чүт-
төш,
А бо хун ам чоондун, эштер?
Сагыш-сетимил өмкө-хөгүү
түтүндүрбөс.

С. ПЮРНО.

Удавас—өөредилге

Төрөң школанын чорутка-ла элзэн каш алар
эрткен школанын соокинишкан, кады өөрөңлү тур-
ганмын өөрү, класкы, партазын болгаш башкыларын
сактып, база конаар, кала дийшканын, чүкү кылганым
башкымын кимин журнал айтып илереткесин кү-
зөд, бодалдарым карака көстүгөлөп көзүм үе—бо
хүнүм болза болбай. Уруулар хун үнер-ле школага
коошшулар көзүм турарлар. Школалар жакшыде дежур-
ный башкылар урууларын кизгезген улак-на хараа
тудуп турар. Ол—эрткен өөредилге чымында бөдүңү
өөрөңлү дооскан класкыдан алганым аскадан дараа-
зында өөрөңлү класкыче шилчип ол турарм ол-дур.

Бо хүнүргө жайымалдаа чаа туттунган № 11 шко-
ла өөредилге чымында ажиттикарнын бүдүзүндө
белеткеп ажилдарын база чорудуп турар. Школа 11
чыл өөредилгелер болуп, 920 кижиге өөрөңлү, үш көзү
кылдыр туттунган. Алаа тускай дерип кылган физика,
химия, биология, математика болгаш педагогика ка-
бинеттери ажилдаар. Өөредилге мастерскалары, пи-
онер комитет болгаш спорт залы база өскө-даа чү-
вө чөтө ажиттикар. Неже, француз, англи дийдар-
нын школалар өөрөңлү. Дөңгө болгаш жоогайымды
туттунган сепалым аскадан ол — школаларнын
эрткен чүгө нергезилин төвү болуп. Оон хөй-хөй

урууларын эрткен нергезилин талантыларын шилчип-
тери чугааскан.

№ 11 школа бо чаа өөредилге чымында өөрөңлү
дерип дөңгөлөш чөтөдөн. Эрткен каш хонуктарын
иштинде школага класс аайы-биле шүтүп 500 ажыг
урууларын кирип бөксөм. Бижидилге үрөңчүлөп турар.

Бүгү школалар эки бажыг балеттарын алырын, бү-
гү-ле школалар өөредилге мастерскаларын, химия,
физика болгаш өскө-даа кабинеттер база лаборатория-
лар тургустукарын, улуг-улуг бүдүрүлгө чөтөдөн,
школаларга хергезээр өөредилгениң бүдүрүлгө чөтө-
ри тургустукарын, чаа техниктыг чөтөк-хергезелдер —
кино, радио телевидения школаларга калба-биле хе-
реглеттигтерин партия болгаш чазак көрүп турар. Бо
дөргө келер үеңик анык саздаган — коммунизмге
чурттаар амы совет кижиге дөш партиянык болгаш ча-
зактың ада сөзүм салышкынын болуп. Партиянык би-
чи каштар дөш сөзүм салышкынынга, тудуп тургу-
кан белек дөш саздаган бүрүзү өөрүшүкүн илередир.

Чурукта: дежурный столдунда башкы эш Дээрөөнүн
школаларын хүлээп ап, дакылап олурарм.

Сөзү болгаш фотоу А. Спунанин.

КОММУНИЗМЧЕ ОРУКТАП БАР ЧОР БИС

Хана солуннары

Бөгүн бугу совет чон шахтерларның хүн байырларды биле демдегеп турар. Совет шахтерлар партияның XXII съездинин иштирлерин амдыралга боттандырар дэш бугу илустин социалист чарыкында илгү тилелгелерни чедип ал турларар.

Бо чылын бистин чиртивиски иштизи-биле 515 млн тонна хөмүр дашты казып үндүрүр планда көрдүнгөн, а партияның программасында айтылган болза, 20 чыл дүргүндө хөмүр даш тывыжының хемчээлин чиртка 2,3 катан чыгартырар, азы 1980 чылда 1,2 миллиард тонна чедирер.

Ол илгү сорулган амдыралга боттандырылган санышкыларны кыргышкан. Элегестин шахта Эргелелин дэжжылары бо чылдың эгезинден бээр планда ажыр 1250 тонна «кара алдыны» казып үндүргенер.

«Кызыл-Хавак» шахтасында хөмүр даш азыр ажалдарын механизастаанын түңкелде дэжжыларын күш-ажылын боттандыруу 2 катан бедээн.

Мурнуку одуругнун кижилери

Элегестин шахта эргелелин дажжыларын алган хүлээлгелеринин бири пунтуунда: «Чед чылдың дэртүк чылынын онаалгаларын хуусаа бетинде, нэбэр айда күсседир» деп бижжэн. Ол бедик хүлээлгелерин күсседир дэш «Кызыл-Хавактын» шахтерлары социалист чарыкты күштелдирбизин, боттарының чачыл болган байырларын күш-ажылы улу чадикшиинерлиг умукжыл турларар. Шахта эргелелин сурагыл дажжылары Федор Морозов болгаш Григорий Мухитин уурткан бригадалар коллективте калбарган чарыктын бири чедип элел, чыл эгезинден бээр планда ажыр 820 тонна «кара алдыны» казып үндүргенер.

Хүн бүрүнүн ажал нормазын 105 хууан куду эвес күсседип, бугу мурнакчыларын одурунда бижжы-биле туржун турар шахтерлар Николай Волков, Таба Тиртыш-оп, Байкара Доржу, Иван Бадары болгаш эскеринден чыгартып совет шахтерин Хүнүн таварыштыр Хүндүл сабырызын киргени өөрүнчү.

Бистин Төрүн чуртуустан алдарлыг солдары Андриян Николаев болгаш Павел Попович оларның космоска чыгышар чүве чон умукжылууну бистин чача-чача күш-ажылы тилелгелерине сорук кирген. Амгы үеде бистин кол сорулгасы болза, Коммунист партияның улам Совет чарыкында дагы салышкынырынга хары кылдыр ола кушенинниг амыралы болур.

М. ПАТРАНЕЕВ,
даг мастери.

КОММУНИСТИГ ЁЗУ-БИЛЕ

Тывага мен Ыранкы-чөөн чүк крайынан чедип келген мен. Кайнар-даа көрүмү дагалар-ла, дагалар, ынчангаш баштай менээ бо чөр шоолу таарымнаа чүве. Сөөлүмде чачыга бергенме Элегестин шахтерлар сууру ышкыш булуң хөвэр ышкыш алган. 1955 чылда бир-ле дугаар шахтага киргеним ол. Дагынын хүндүлүг болгаш берге тускай мергежилге ол үеде бээр бугу назынын иштинде хандыкшыл берген мен. Оон сөөлүмде Совет Армиянын хүлээлгелерине шериг албын эртерип тургаш Элегестини үргүлчү сактып чорам мен. Шериг албынандан халажын үнерин мурнуу чарында Донбасс чурттуг солдаттар мени боттарынын шахталарынча чалап турганар. Ынчалза-даа мен Тывага бедир элел, «Кызыл-Хавак» шахтасында катал-ла амырал бердим. Үш чыл дүргүндө шахтанын эскерилгелерин мырдай кайгаш-дыр мен. Бедик дүргүндө бугу чурттуг техниканы кызыл-хавакчылар калба-биле амырал турар аларынан болду. Мен ам механизастаанын лебедка-малдыр башкарып, назыкчыларын эч мурнакчы бригаданын составына киркил турарында чоргаарларын мен.

Мээң өг-бүлөм бугу-ла шахтерну. Кадыйм эчки кижин, ол база-ла шахтерларга бараан болуп, оларнын бедик хүндүлгелерин ап турар. Бистин бригаданын коммунист күш-ажылы бригаданын хүндүлүг адын чедип алыр дэш демисеп турар. Бригада нежигүнери шулту хостуг шантайында кады кини көрүп, солун номкултар эртерип, балу-биле селгүстөп-даа турар бис. Ылангы совет комсомолдарын төөгүлүк бөлүк умукжылууну бисти онза сорук кирген. Шахтернун хүнүн таварыштыр бедиктен чача хүлээлге ап тур бис. Ол дэрге — коммунист күш-ажылы бригаданын адын чокку үеде чедип алыр болур.

Н. ХОЛМОВ.

ЧУРУНТА: Холмостар ажал сөөлүмде.

УЛУГ ЧААРТЫЛГАЛАРЫНЫ ЧЫЛЫ

Бо чыл Элегестин дажжыларынча онзагай, эргилдегил чык болган деп дүрүм бугулар чыгаалар болур. Чүд дэрге, «Кызыл-Хавак» шахтасы хөмүр даш тывыжынын технологтуг чорутулганын барык долу механизастаан бугу-руте долу берген. Оон түңкелде шахтерлар бири чартык чылдың бугуруда планын ыракта ажыр күсседип, Төрүн чуртка пландан ажыр мун тонна ажык «кара алдыны» бергенер. Чамдык мурнакчы бригадаларга хамаарыштыр алырга күш-ажылын бугуручулугу 20—30 хуу чедир бедээн. Бо бугу чедикшиинер хөй күш үер аар ажалдарын механизастаанын, мурнакчы дуржуганы калбартып негерткегенин болгаш бугу элелдерге, бригадаларга күш-ажылын организастаанын ажикшиинин түңкелде чедип алынган.

«Кызыл-Хавактын» дажжыларын байырлагы коллективте күш-ажылы коммунист чүбүлө көрүп турар мурнакчыларын дүрүлгелер аскер. Анык дажжылар В. Исаков, А. Урен-оол, Киприс Бут, Н. Холков болгаш «эскер-даа совет шахтерну» хүнүгө боттарынын хууда алган хүлээлгелерин ажыр күсседип умукжыл турларар. Хөмүр дажжылар Федор Морозов болгаш Григорий Мухитин оларга уурт-

кан бригадалар коммунист күш-ажылы дэш патриотчу шимчөө-кыге бедик көргүзүлгелерни чедип ап, алтарын болгаш кварталларын планын онаалгаларын дэжжыларга ажыр күсседип келгенер. Коммунист күш-ажылын шалдыкчылар А. Алешечкин болгаш Л. Булатов оларнын хөкөттерин «Олар чүдүлүг улетпүрүнүн тергенин» деп демдектер каастап турлар.

Элегестин дажжыларын бо чылгы чедикшиинеринин назынын ам-даа уламчалап болур, олар совет шахтернун байырыл түңкелде боттарынын күш-ажылы тилелгелерин улу чоргаарал-биле Төрүн чуртка рапорттап турларар.

Кижилерге чырыкты, чылыгын казып тып берип турар шахтерларын күш-ажылы хүндүлүг болгаш харымсалгалы. Ынчангаш бугу бугу совет чон ажалдын ангынын мурнакчы ораттарын бирээни болур совет дажжыларын хүнүн байырларын биле демдегеп, оларга күш-ажылы чача-чача тилелгелерин чурктин ханызыннан күзеп турар. Бис бам «Кызыл-Хавактын» дажжыларын моон солгаары улу чедикшиинерин күзеп казылар.

П. ЦЕЛИЩЕВ.

«Кызыл-Хавак» шахтасында хөмүр даш казыкчыларын Григорий Мухитинге уурткан бригаданы коммунист күш-ажылы деп ат дэш демекшишкан, ол коллективте калбарган социалист чарыктын бири чедип элел турар.

Чурукта: (солгаа талазындан) даг мастери М. Патранеев, тепикчи Х. Поручик, бригадир Г. Мухитин, казыкчылар В. Маркелов, В. Исаков, Н. Анфалов. Фото И. ЦЕЛИЩЕВТИН.

Шахтернун күзели боттанган

«Кызыл-Хавак» шахтасында 1955 чылда ажылдап кирген мен. Кандыг-даа тускай мергежил чок оол мени шахта иштигн слесарынын дузалакчызы кылдып каан. Баштайгы хүн-перде чүнү-даа айдын тыппас, холумга дүгүлүгү боттун тудуп билбес турдум. Ынчан слесарынын ажылында нарын чүд-даа чок турган, механизация барык-ла чок, хөмүр дашты хууруктер-биле чүдүрер, оон соонда айт-биле дашкаар үндүр сөөртүр оя-ла турган. Шахтернун ажылы чөдө мидиг, ала эскерлишкени болбас чүве ынаан деп боттап турган мен. Чок! Эскерлишкенин болган, кайгачык кыска хуусаадына даа улу эскерлишкенин болган. Ам «Кызыл-Хавак» шахтасы дэрге нарын даг машиналарын болгазынган дэжжыларын биле чөдөргөн механизастаанын шахта боду берген. Шахтернун демир хуурун механизастаанын «ЛУ-16» деп малдыр-лебедка солаан, шахта иштигн рельс орукта-

рынга ам күчүлүг электровоз малдыр турар, хөмүр дашты буза-чача дестирбизин транспортёрларже чүдүрүп турар бедик бугуручулуг даг комбайнларын ажылдап кирген бис.

Шахта механизастаанын тудуна, слесары улам-ла хөй санып чача техника-биле таварыштыр чыгал чок болуп көр. Сөөлүгү чача чылдарда ажылдашкан, соскал чок өөренип жүрүг таварышкан мен. Ам алдым разрядтын слесары мен. Каян чача техника бугуруда чөдөргөн шингелдип агелер турар үеде рационализатору болгаш чартыктын ажылдар улу рольду ойнар. Мен база-ла рационализаторуну ажал хөкөтө бугу күжүмү, чоргалык мергежилдин улаанын ырышкан мен. Ол хала барбаан, өркен чылын республиканын эл дээр рационализатору деп атты менээ тыгашкан, ол атка кызыгар чок чоргаарлар болгаш ам-даа хөй-хөй чартыкчаларын кылар мен.

Мээң баштай ажылдап кирген үемге денээрге «Кызыл-Хавак» шахтасында хөмүр даш тывыжы барык 3—4 катан өскөн. Күш-ажылы бугуручулуг оон-даа дүргөн темптердег бөдүрүп турар, бугуручулуг културалы өскөн. Техника-биле өнөкчү өң-өң келгиле орук ол дээрин шахтер бугуруч билер. Ынчангаш бистин шахтерларын шунту-ла хөй-ажылы тускай мергежилдерни чедип алыр дэш өөренип-ле турларар. Мурнакчы дуржуганы шингелдип албын, күш-ажылы чедикшиинерни чедип ап турар мурнакчылар бистин коллективте хөй. Оларга хамыктын мурнуна А. Алешечкин, Л. Булатов, А. Анфалов, Б. Доржу, А. Таба болгаш эскер-даа хамаржыр.

Бугу совет шахтернун хүнүн таварыштыр моон солгаар улам-күженишкенин ажылдарын хүлээнип тур мен.

Ю. РЫБИН,
слесарь.

Чарыштын мурнакчызы

Кандыг-даа тускай мергежил чок анык оол Байкара Доржу 1954 чылда «Кызыл-Хавак» шахтасында аар-саар ажылдар кылдып кирген. Бичининден тура-ла шахтер болуп күзеп чоран оол ол нарын, харымсалгалы болгаш солун тускай мергежилди шунтуг шингелдип ап келгенин түңкелде бо өркен чылдарын дүргүлүг даг ажылдарын мергежилдерин барык шунтугун тергенин эки шингелдип алкан. Оон азын шахтанын дооучу дажжылары Федор Морозов, Андрей Алешечкин, Александр Анфалов оларнын биле кады Элегестин шахта эргелелин Хүндүл салбыралына кирген.

Байкара Доржу амгы үеде проходчик болуп ажылдап турар. Ол дэрге даг ажылдарын эч харымсалгалы болгаш нарын тускай мергежил-

дир. Бодуң соругдан күзелин чедип алырынга чаныш-сыныш чок чүдүлүг анык оол кал-ла чылдар дүргүндө ол хире бедик разрядты шахтер болу бергени дэрге хамыктын мурнуна оон күш-ажылы коммунист чүбүлө көрүп чачыккан чагай мезү-шынарын чөдөргөн.

Элегестин шахта эргелелин ууртукчуларын, ында партия болгаш профсоюз организастаанын анык шахтернун бедик бугуручулуг, кызыкчыл күш-ажылы үнөөдө көргөш, Байкара Доржу «Хүндүлүг шахтер» деп атты тыпсыр дугайында өргүдө кирген. Ол хүндүлүг атка Байкара Доржу талант болуп шыдаар дээринге чыгынгин турбас.

Д. ТУВИН.

Шахтер атка чоргаарларын бис

Баштай шоолу эвес төөгү чугаа-лаккап тур мен. Бичининден тура-ла Эргелестин Менгир, Элегестин Догаан, Мешек дагаларын элестерге хөй кадары өскөн мен. Ынчан шах-ла ол дагалар иштиде «кара алдыны» эмгекч хөй кураалдарын чыгар дээрин билбейн-даа чорам мен.

1942 чыл чүе. Ала-чуртун Улу дажжынын кадыг-дошкун тугушчу-кундары чоруп турар ол чылын бистин Тыва республикага хөмүр даш улетпүрү тургустунуп эгелен. Мен Эргелестин хөмүр даш ургайгына ажылдап кирген мен. Баштай тепикчинин дузалакчызы болуп тур-

дум. Ол нарын болгаш берге тускай мергежилди бир-ле дугаарында чедип алган тыва кижин Тукту-оол мени тепикчи кылдыр өөрдип эгелен.

Тускай мергежилди чедип ап, кижиги бугуру амыралынын келгиле оруун шилеп алыр умукжыл болгай. Менден эки кичээлгелди өөрөн деп, ол мени сургап турган. Ынчалза мээң күзелин база улу болгаш улаптаанда-ла чөр теппирин аргазын өөренип алкан мен. Оон бээр ам 20 чыл эркен, мен тускай мергежилге бугу назынын иштигн хандыкшып, Коммунист партиянын болгаш Совет чазамнын

хүн бүрүдгү аза сагыш салышкынынын ачылында байлак, эскерлиг, културтуг чурттап чөр мен.

Тепикчи болуп дэрге даг ажылдарында бир өң-өң харымсалгалы тускай мергежилдерин бирээни. Тепикчинин ачылында бугу шахтанын ажылы, ылангы хөмүр даш тывыжынын план күсседип улу хамарылыгы. Чүдө дэрге, тепикчи назыкчыларга хөмүр дашты буза тепик бөзүг олар чүдүрер болгай. Шахтага ажылдап келгенин дүргүндө мээң бугурумда казыкчыларын ажылыга ара уузе-теппиринер болу бээр таварышта чангыс-даа катан болбаан.

Бо өркен чөдөргө чылдарын дүргүндө Тыванын хөмүр даш улетпүрүнун дажжыларын наара-биле көрүп, ону болу колдарым-биле тургустун келдим. Баштайгы чөдөргө денээрге кайгачык-ла улу эскерлишкенин болгулаан. Ылангы сөөлүгү үш-дөрт чылдарда бистин «Кызыл-Хавак» шахтасы нарын техника-биле чөдөргөн болбаан-раңгай бугуруда апарганын мырнай кижиги кайгар. Ол дэрге анык Тыва республиканын экономикалы болгаш чонунун културалын дажжыларын партиянын болгаш чазактын сагыш салышкынынын ачымы-дыр.

Шахтада ам барык бугу ажылдар механизастаанын, шахтерларын амырал байдалы кайгачык өскөн. Мээң дөрт уругларым школа-да өөренип турларар, а болуу база өөренип турар мен. Шахтернун кол чөдөргө болуп чоран хууруктер, кусун-хайлар ам шут кагынган, оларын даг комбайнлар, транспортёрлар, лебедкалар солаан. Ынчалза шахтер бугуру ол техниканы башкарып билер турар умукжыл. Ынчангаш Эргелестин тура-ла кады ажылдап келген хөмүр шахтер өөргөдөр — Николай Кочкин, Хаво Пурмаза, Александр Анфалов олар биле кады ам-даа өөренип, аныктардан чыдып калбай чоруп турар бис. Партиянын чача Программасында бистин чуртууска коммунист тургузарын улу планын тозгар

Фотс И. Целищевтин.

СЭКП-нин төөгүлүг XXII съездинин совет улустун мурнуна салган улу сорулгаларын күсседиринге партия, оон иштиде хана пардалга улу рольду ойнар турар. Кызыл хоорайнын бугуруда, албан партиянын болгаш өөрдөгү чөдөргө хана солуннар редколлегияларын ажылы сөөлүгү үеде эскерлишкенин ажылы улам эскерлишкенин чамдык чөдөргө партия организастаанын тогуур кичээлгелерин салбайн турар.

БУДУРУЛГА АЙТЫРЫ — КИЧЭЗГЕЙНИН ТӨВҮНДЕ

№ 2 чүк АТК-зынын «Автоматизация» хана солунун редколлегиязы (редактору эч Н. Волошин) коллективин бугурудагы амыралын чырыкчы кал кичээлгелерин улазырып турар.

Мурнакчы дуржуганы пропагандалап негерткегенин талла-биле улу солун алаан ажылды кылдып турар. Чижээ, мурнакчы чылаачы эч С. Ак-оолдун күш-ажылы чедикшиинеринин, мурнакчы дуржуганын дугайын пропагандалап бижжэн тускай номерин улазырып. Эч Ак-оол сөөртүгө талла-биле 1961 чылдын планын 110 хуу, 1962 чылдын бирги чартыктын планын 114 хуу күс-сөтүшкөн, кыгар чүдү талла-биле улу камналганы алган. Ол ынаан чылаачы Ю. Фалеев болгаш эскер-даа мурнакчыларын дугайын ол солун доктаамал бижип турар.

№ 2 чүк АТК-нын коллективин ийги кварталда эки түнөөлү чедип ап, СЭКП обкомунун болгаш АССР-нин Министрлер Чөвүлгелеринин шилчир Кызыл туугу-биле шапталганы таварышта эвес.

Ол АТК-нын чылаачы болгаш инженер-техниктиг ажылдарыннын составын 1962 чылдын чүк сөөртүгелерин планын декабрь 5-тин бетинде күсседир, күш-ажылы бугуручулугун 8 хуу бедир дэш ам үеде демисеп турар. Ол соруга мени чедип алырында ынаан хана пардалганын роль улу.

Чокта чача партия организастаанын ында хана солунун редколлегиязын илеткелин дымаш, ажылдып хөдөр чөдөргө талаларын демисеп-лаан, моон солгаар чөдүр тозгар хөдөргөргө айткан.

ХАНА-СОЛУНУН УДУРТУПААНДА

Кызылдың улетпүр комбинатында «Промкомбинат» деп хана солун (редактору эч Поляков) барык чүдү-даа кылбайн турар. Бо чылын май 1-де үнгөн соонда чангыс-даа номер үнөөн.

Бугурудагы ажылы сөгидеринге, чөдөргөргө улазырында хана солунун мобилизация күжүн ажалдарын партия организастааны бо-дайын турар. Ында чөдөргө хөй улетпүр комбинатын ай бүтүн-неде 6 айларын планын чүдө 96,9 хуу күс-сөтүшкөн. Ында хана солуну чыл эгезинден бээр чүдө ийи катан үнгөн. Ол ийи катан үнгөн солундарда бичиктиг чамдык материалдарын авторунун ады чок, шунтулук болгаш шоолу материалдарында шунтулуктарын кичинил ады чок, ала-ла нинти, төгөй чүдө бооп турар.

Оон-биле кады, улетпүр комбинатынын ажылдарыннын иштиде ажыл нормазын 130—150 хуу күс-сөтүп турар В. Ермаков, Н. Художкова ышкыш мурнакчылар бир. Оларын ажылынын дуржуганын пропагандалап негерткегенин, чөдөргөргө илеткелдине хана солуну ажылазын турары ында партия организастаанын база бир кол чөдөргөргө бирээни.

Ынак сетким кызыгаар чок!

Эрте шөгдө ирзэн ыш Зорин чөдө эде чурттап, Хамын чонну бедүдүзү Хаво тыртнаш туруп берген.

Шогын шаванан шыгашкангаш, Шахтер кижин уургайлаштып, «Прометей дөг», чонну чыдып, Пролетарны кунуң өргөш.

Хөйге ындиг төртүтүгүн Хөмүр дашга ынаан көмүчү. Чынылама сөөртөрүн Чылач шалкыш, чылыдыптар.

Нарангыны хүлүп алгаш, «Нарын чонту» көрүдүргөш, Сайгылаангап, хүнөөн көзгө, Сагыш, бодал чачырап көзөр.

Тывыжытын шак бо даган Далган баштыг лама билес. Умур мындап дини берзе, Улу-амдуур шахтер ол-дур.

Ынчангаштын шахтер кижээ Ынак сетким кызыгаар чок! Ынчангаштын шахтер хүнүн Ырлап, йерзеп чөдүр элел мен!

С. САМБА-ЛЮНДУП.

айткан. Коммунист келер үең тургузарында боттарынын болууруда улу кичирштир турар «Кызыл-Хавактын» дажжылары совет шахтерларын чачыл болган байырларын күш-ажылы чедикшиинерлиг умукжыл турар, бедиктен чача хөдөргөргө ап турларар. Мен болуу хууда хууларым болза, Элегестин дажжыларын коллективте калбарган социалист чарыктын мурнакчыларын одурунда туржун дөш моон солгаар ийи дажжы күженишкенин-биле ажылдар мен.

А. ТАБА,

теппикчи.

ПАРТИЯ ОРГАНИЗАЦИЯЗЫНЫН ДУЗАЛАКЧЫЗЫ

Республикада хана солун негерткегенин ажыл, амыралын доктаамал чырыдып, чөдөргөргө илеткел, бугурудагы улам бедик чедикшиинерни чедип алырынга коллективти мобилизация турар. Ынчангаш бугу «Кооперастык» б-гы номеринде Белекел эргелелин чачылгын эч Жидков-тун ажылы шунтулуктуу. Ында эч Жидков чөдөргө бедикте организастаанын практиктиг турганы сула чедирин, контролду боттандырып турар деп айттып турар.

Ол солунда бижиттигтер бир материалда республиканын дээр садыкчыларын бирээни, хөй-хөй Мунгу-Тайгада магалын орелекчел эч С. Цигжитин ажылынын дуржуганын бижжэн.

Социалист чарыктын түңкелде тураскааткан номерге ында АТК чачылгын эч Б. Байыр-оол чылаачы эч Иван Кириновтун ажылынын дуржуганын болгаш күш-ажылы чедикшиинерин дөртү, бижиттиг чыгалдып турар.

ПРОПАГАНДАЛАП НЕПЕРЕДИРИНГЕ ТӨПЕТИГ

Кызылдың № 58 квартал комбинаты «Хоорайнын чагайжылы дэш» деп аттыг боу хана солуну. Ул солунун редколлегиязы кварталдын чурттакчыларын ажыл-ижин, амыралын сагышты тыгашырга арга-биле доктаамал чылаачылар оралдып турар.

Кызыл хоорайнын чагайжылы дэш болгаш наараңгылыгында кварталдын чурттакчыларын киржигелерин база оон түнөөлүг талла-биле тускай ийи номерин организастап үндүргөн. Ол солунун илеткелдине корреспонденттерин персонир эч Н. Симаква, горло ажылчы эч Р. Арыкова, АТК ажылчы эч Н. Нестеров болгаш эскер-даа солуга материал доктаамал бижип турларар.

КОЛХӨЗДАРДА БОЛГаш СОВХОЗДАРДА ХАНА СОЛУН АЖЫЛЫН ИДЕПНЕЙЖИДЕР

Кады ажыл-агыйнын ажыл-иштеринин мурнуна онза чугула болган харымсалгалы соруга салдыган болгай. Ындыг турбуге колхозтарда база совхозтарда чамдык партия организастааны хана солуну чиктиг политиктиг ажылдын ийи дөдөргөргө шоолу кичээлгелди салбайн турар чорук шык эвес. Чижээ, Каз-Лем районда «Коммунизмче орук» колхозта партия организастааны (партибо секретары эч П. Самарков) хана солуну сөөлүгү үеде үнөөн турар, ол ышкыш өскү агытында ол колхозта база көчүп багы байдалыг бооп турар.

Чөр болганынча, ылангы колхозтарга болгаш совхозтарга, хөмүр тургаларында, бригадаларга та-на солуну база агиткулустарын үндүр чорукту күштелерин политиктиг ажылдын база бир чугула чүдү бооп, шыгынын негеттигип турар. Хана пардалгалары болза партиянын төөгүлүг XXII съездинин иштирлерин боттандырар, улетпүр база көдө ажыл-агый бугурудаларын планын дагалалар болгаш социалист дүдөргөргө күсседир дэш күженишкенин демиселин организастаарында, политиктиг хижиндегиле ажылы чорударында, кулаачыларын тыгашырга, мурнакчы дуржуганын негерткегенин, чөдөргөргө илеткелдине партия организастааны хана солуну улу күш болур.

Дамчыдылгандын дыңназа

Чөөн-Хемчик районун Ийенин Кызыл-Чыраа сууртун радио урелгенинден бээр бугу чартык ай чедип турар. Бо арзында ол сууртун чурттакчылары радио ышкылаан деп чүе билдинтир болгай.

Амгы үеңде совет к

